

PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

**Podpora pregramotností
v předškolním vzdělávání
CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000**

OP VVV, SCI

Modul Didaktika předškolního vzdělávání

PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D., PhDr. Zora Syslová, Ph.D.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Teoretická východiska didaktiky předškolního vzdělávání

- Didaktika je pedagogická disciplína – teorie vyučování, teorie vzdělávání.
- Autorem první ucelené didaktiky byl J. A. Komenský.
- Předmětem didaktiky jsou cíle, obsah, metody a organizační formy vyučování.
- Po roce 1989 odklon od učebně disciplinárního modelu předškolního vzdělávání.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2001, 2004, 2017).
- Závaznost vytvářet ŠVP pro MŠ od roku 2007.
- Přiměřená příprava na školu nemůže nikdy znamenat přebírání forem, metod a obsahu práce na ZŠ a měla by si zachovat zvláštnosti předškolního vzdělávání, respektující specifika předškolního období.

Povinné předškolní vzdělávání v ČR

Předškolní období není jen přípravou na školu, ale také přípravou na život...“

Hlavní principy předškolního vzdělávání v ČR (RVP PV, 2004, 2016, 2017)

- Akceptovat přirozená vývojová **specifika dětí předškolního věku** a důsledně je promítat do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání.
- Umožňovat rozvoj a vzdělávání **každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb.**
- Zaměřovat se na vytváření **základů klíčových kompetencí** dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání.
- Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je **doplňovat rodinnou výchovu** a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených **podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení.**
- Vytvářet dobré **předpoklady pro pokračování ve vzdělávání** tím, že za všech okolností budou **maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí.**

Nabídka témat vznikla ve spolupráci pedagogických fakult (Praha, Brno, Olomouc, České Budějovice, Liberec), PŘF UK a MFF UK

Hlavní cíl: Zvýšení kvality předškolního vzdělávání včetně usnadnění přechodu dětí na ZŠ

1. **Cíle jako východiska vzdělávacích činností v MŠ.**
2. Edukační proces v podmínkách mateřské školy.
3. Práce s prekoncepty v předškolním vzdělávání → **KONSTRUKTIVISMUS** - představy a vlastní zkušenosti dítěte jako východisko pro plánování a realizaci obsahu předškolního vzdělávání.
4. **Organizační formy v MŠ podporující individualizované, skupinové a kooperační učení. (PedF Brno)**
5. **Metody práce v předškolním vzdělávání se zaměřením na prožitkové a situační učení v praxi mateřských škol. (PedF České Budějovice)**
6. Integrované pojetí obsahu předškolního vzdělávání prostřednictvím celostního učení, tematických celků a projektů.
7. **Pedagogická diagnostika v mateřské škole. (PedF Olomouc)**
8. Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání.
9. **Efektivní formy spolupráce MŠ s rodiči, poradenskými zařízeními a ZŠ směřující k provázanosti preprimárního a primárního vzdělávání. (PedF Liberec)**
10. Podpora a rozvoj mediální pregramotnosti v mateřské škole.
11. **Podpora a rozvoj přírodovědné pregramotnosti v mateřské škole. (PedF Praha)**
12. Témata vyplývající z potřeb konkrétních MŠ.

I. Cíle jako východiska vzdělávacích činností v MŠ

Nabídka činností směřujících k podpoře rozvoje dovedností učitele mateřské školy v uvažování o základních pedagogických kategoriích.

Vhodně formulovaný cíl je základním východiskem pro efektivní plánování vzdělávacího procesu.

Naplňování a ověřování cílů předškolního vzdělávání.

Kognitivní, hodnotové a operační cíle v mateřské škole v povinném předškolním vzdělávání a význam hry v předškolním období.

Reakce na negativní zjištění ČŠI (Výroční zpráva 2015/2016, s. 30, 31).

„V některých školách ještě výrazně převládalo předávání hotových poznatků dětem.

Věnovat maximální pozornost osobnostnímu rozvoji každého jednotlivého dítěte v průběhu předškolního vzdělávání, **odstraňovat formálnost v plánování.**“

2. Organizační formy v MŠ podporující individualizované, skupinové a kooperační učení

Doporučení ČŠI (Výroční zpráva 2015/2016, s. 30) „vyhledávat příležitosti k využívání kooperativních a prožitkových forem vzdělávání“.

Seznámení s vhodnými a efektivními metodami práce bude účastníkům zprostředkováno na základě prožitkového učení, sdílení a reflektování pedagogických zkušeností.

Zařazování řízených a spontánních činností, příklady dobré praxe.

Dle RVP PV (2017, s. 8) je „didaktický styl vzdělávání dětí v mateřské škole založen na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte“

3. Metody práce v předškolním vzdělávání se zaměřením na prožitkové a situační učení v praxi mateřských škol

Hlavním úkolem učitele MŠ je dle RVP PV (2017, s. 8) *iniciovat vhodné činnosti, připravovat prostředí a nabízet dítěti příležitosti, jak poznávat, přemýšlet, chápat a porozumět sobě i všemu kolem sebe stále účinnějším způsobem.*

RVP PV (2017, s. 8)

„Pro naplnění předpokladů a možností optimálního rozvoje osobnosti každého dítěte je nutné uplatňovat v předškolním vzdělávání odpovídající metody a formy práce. Vhodné je využívání prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti.“

4. Pedagogická diagnostika v mateřské škole.

Reakce na výroční zprávu ČŠI 2015/2016, s. 30

„V realizaci pedagogické diagnostiky přetrvává formálnost, se získanými informacemi neumí někteří učitelé důsledně pracovat, neumí je vyhodnotit, určit individuální vzdělávací potřeby a k nim přizpůsobit vzdělávací nabídku, neumí diferencovat nároky kladené na jednotlivé děti“.

Materiály pro potřeby učitelky MŠ (příklady dobré praxe, jak využívat dostupné materiály, vedení dětského portfolia).

- RVP PV (2017, s. 39)
- *„Každá mateřská škola, popř. každý jednotlivý učitel si vytváří svůj systém sledování, hodnocení a způsob záznamů pokroků dítěte. Tento systém musí být přehledný, smysluplný a účelný. Písemné záznamy, případně další doklady vypovídající o dítěti a jeho pokrocích jsou důvěrné a přístupné pouze učitelům mateřské školy, ČŠI, popř. rodičům. Učitel je využívá při každodenní práci, při tvorbě PLPP nebo IVP, pro komunikaci a spolupráci s rodiči. Hodnocení výsledků vzdělávání vyžaduje úzkou spolupráci všech učitelů“.*

5. Podpora a rozvoj přírodovědné pregramotnosti v mateřské škole

- Vzdělávání dětí předškolního věku by mělo být založeno na přímých zážitcích dítěte, podporovat dětskou zvědavost a potřebu objevovat, experimentovat.
- Vycházet ze zkušeností dětí a podněcovat radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat a získávat nové zkušenosti.
- Využívat přirozený tok dětských myšlenek a spontánních nápadů a poskytovat dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány.
- Ukázky fyzikálních, chemických pokusů pro děti předškolního věku Pohádková fyzika, Malá chemická laboratoř. Inspirativní náměty pro pobyt venku.

V rámci klíčových kompetencí (RVP PV, 2017, 3.3.2) byly identifikovány položky, které jsou zásadní z hlediska rozvoje pregramotnosti předmětů geografie, chemie, fyzika a technika

6. Efektivní formy spolupráce MŠ s rodiči, poradenskými zařízeními a ZŠ směřující k provázanosti preprimárního a primárního vzdělávání

Bez úzké spolupráce MŠ s rodiči, pracovníky PPP a SPC nelze naplnit cíl předškolního vzdělávání.

Efektivní pedagogická komunikace a interakce.

Příklady dobré praxe, výměna zkušeností, nabídka různých forem efektivní spolupráce.

Použité zdroje

- HELUS, Zdeněk. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- Konkretizované očekávané výstupy. (2012). Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/konkretizovane-ocekavane-vystupy-rvp-pv>
- KROPÁČKOVÁ, Jana. (2012). Má mateřská škola za úkol děti připravovat na školu, nebo ne? In *Vstup do školy*. Praha, Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o.
- KROPÁČKOVÁ, Jana. (2007). *Budeme mít prvňáčka*. Praha: Portál.
- OPRAVILOVÁ, Eva., & GEBHARTOVÁ, Vladimíra (2003). *Rok v mateřské škole. Kurikulum předškolní výchovy*. Praha: Portál.
- SYSLOVÁ, Zora. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi. Pedagogický výzkum*. Brno:: Masarykova univerzita.
- *Program výchovné práce v jeslích a mateřských školách*. (1984). Praha: SPN.
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. (2017). Praha: MŠMT.
- *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*.
- ŠMELOVÁ, E., PETROVÁ, A. & SOURALOV et al. (2012). *Přípravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*. Olomouc: PedF.
- Školský zákon

DĚKUJEME ZA POZORNOST
TĚŠÍME SE NA VZÁJEMNOU SPOLUPRÁCI

Nesnažme se akcelarovat dětství v touze po naplňování klíčových kompetencí